

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 1

Кафедра кримінального процесу та організації досудового слідства

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**навчальної дисципліни «СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ
ДОКУМЕНТІВ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ»**

**вибіркових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

081 - Право (Поліцейські) Law (Police Officers)

**Харків
2023**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 16.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС (*протокол від 15.08.2023 № 8*).

Розробник - професор кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Мартовицька Олена Василівна.

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Рогальська Вікторія Вікторівна.
2. Професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Степанюк Руслан Леонтійович.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

№ п/п	Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю
		Всього	з них:				
			Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	
		90	4	10	30	46	залік
Семестр VIII							
1.	Тема № 1 Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування як навчальна дисципліна. Органи досудового розслідування як структурні підрозділи Національної поліції України.	10	2	4	-	4	Поточний контроль
	Тема № 2 Фіксування кримінального провадження. Процесуальні документи слідчого у кримінальному провадженні.	10	2	4	-	4	Поточний контроль
	Тема № 3 Організація реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або події в органах (підрозділах) Національної поліції України. Внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.	8	-	2	2	4	Поточний контроль

4.	Тема № 4 Діяльність слідчо-оперативної групи на місці події. Підготовка та проведення огляду місця події. Організація роботи слідчо-оперативної групи під час досудового розслідування кримінальних правопорушень.	6	-	-	2	4	Поточний контроль
5.	Тема № 5 Потерпілий у кримінальному провадженні. Підготовка, допит і складання протоколу допиту потерпілого. Діяльність слідчого щодо забезпечення відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
6.	Тема № 6 Призначення експертиз по результатам огляду місця події.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
7.	Тема № 7 Підготовка до допиту свідка. Допит і складання протоколу допиту свідка.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
8.	Тема № 8 Процесуальне оформлення, організація і проведення тимчасового доступу до речей і документів.	6	-	-	2	4	Поточний контроль

9.	Тема № 9 Процесуальне оформлення, організація і проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи.	6	-	-	2	4	Поточний контроль
10.	Тема № 10 Порядок проведення і процесуальне оформлення пред'явлення речей для впізнання. Робота слідчого з речовими доказами. Порядок зберігання речових доказів та вирішення питання про них.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
11.	Тема № 11 Порядок проведення і процесуальне оформлення пред'явлення особи для впізнання.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
12.	Тема № 12 Затримання уповноваженою службовою особою. Процесуальне оформлення затримання особи. Захисник. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
13.	Тема № 13 Діяльність слідчого по вивченню особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення. Складання повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру.	4	-	-	2	2	Поточний контроль

14.	Тема № 14 Підготовка й проведення слідчим допиту підозрюваного. Обрання запобіжного заходу підозрюваному.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
15.	Тема № 15 Підстави, порядок проведення і процесуальне оформлення слідчого експерименту.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
16.	Тема № 16 Систематизація матеріалів досудового розслідування. Виконання слідчим вимог ст. 290 КПК України.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
17.	Тема № 17 Складання обвинувального акту і реєстру матеріалів досудового розслідування.	4	-	-	2	2	Поточний контроль
Всього		90	4	10	30	46	Залік

2. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

3.

ТЕМА № 1. Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування як навчальна дисципліна. Органи досудового розслідування як структурні підрозділи Національної поліції України.

Семінарське заняття № 1. Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування як навчальна дисципліна. Органи досудового розслідування як структурні підрозділи Національної поліції України.

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття, систему та джерела навчальної дисципліни «Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування». Співвідношення досудового розслідування із судовими стадіями кримінального процесу. Ефективність досудового розслідування і шляхи її підвищення. Уявити поняття і сутність слідчої діяльності, її структуру. Проблеми ризику при провадженні досудового слідства. Взаємозв'язок «Складання процесуальних документів на стадії досудового

розслідування» із суміжними юридичними та іншими навчальними дисциплінами.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Поняття предмета й система навчальної дисципліни «Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування».
2. Слідча діяльність та її специфічні риси.
3. Співвідношення досудового слідства та судового розгляду.

Методичні вказівки: засвоєння поняття та системи навчальної дисципліни «Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування» дає можливість сформулювати чітку уяву щодо процесуальної діяльності слідчих під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. Під час підготовки до семінарського заняття необхідно показати співвідношення і взаємозв'язок навчальної дисципліни «Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування» із суміжними юридичними та іншими навчальними дисциплінами. Визначення поняття ефективності досудового розслідування і шляхи її підвищення.

Необхідно розглянути співвідношення досудового розслідування із судовими стадіями кримінального процесу.

Процесуальна діяльність слідчих органів досудового розслідування поліції, відповідальність за вирішення завдань, які поставлені перед ними, обумовлюють необхідність глибокого і повного вивчення структури, завдань і засад (принципів) організації слідчих підрозділів у структурі Національної поліції. Майбутнім слідчим, які вже мають уявлення про органи досудового розслідування із курсу кримінального процесу, слід ознайомитись з іншими чинними законами України, які визначають повноваження слідчого і гарантії його процесуальної діяльності. Особливу увагу слід звернути на вивчення відомчих нормативних актів, які визначають організаційний початок діяльності слідчих підрозділів поліції пов'язаний із попередженням, виявленням та розслідуванням кримінальних правопорушень.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 5, 6, 9, 11, 38, 39, 40.

Семінарське заняття № 2. Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування як навчальна дисципліна. Органи досудового розслідування як структурні підрозділи Національної поліції України.

Навчальна мета заняття: засвоїти принципи діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, проблеми підготовки слідчих у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання МВС України.

Ознайомитись з законами України, які визначають повноваження слідчого і гарантії його процесуальної діяльності. Вивчити відомчі нормативні акти, які визначають організаційний початок діяльності слідчого поліції пов'язаний з виявленням та розслідуванням кримінальних правопорушень.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Структура, завдання і засади (принципи) діяльності органів досудового розслідування в системі Національної поліції України.
2. Слідчий органів досудового розслідування Національної поліції України, його правове положення та процесуальні повноваження.
3. Гарантії забезпечення процесуальної самостійності слідчого.

Методичні вказівки: засвоїти особливості діяльності слідчих органів досудового розслідування поліції, відповідальність за вирішення завдань, які поставлені перед ними, і які обумовлюють необхідність глибокого і повного вивчення структури, завдань і засад (принципів) організації слідчих підрозділів у структурі Національної поліції. Майбутнім слідчим, які вже мають уявлення про органи досудового розслідування із курсу кримінального процесу, слід ознайомитись з іншими чинними законами України, які визначають повноваження слідчого і гарантії його процесуальної діяльності. Особливу увагу слід звернути на вивчення відомчих нормативних актів, які визначають організаційний початок діяльності слідчих підрозділів поліції пов'язаний із попередженням, виявленням та розслідуванням кримінальних правопорушень.

Визначити правове забезпечення діяльності органів досудового розслідування в системі Національної поліції України. «Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України». Структура слідчих підрозділів в системі Національної поліції України. Порядок призначення і повноваження керівників органів досудового розслідування поліції. Завдання і принципи діяльності органів досудового розслідування в системі Національної поліції. Закони України, інші нормативні акти, якими регулюється правове становище слідчого органу досудового розслідування поліції.

Охарактеризувати повноваження слідчого органу досудового розслідування поліції за чинним кримінальним процесуальним законодавством та іншими Законами України і відомчими нормативними актами, процесуальну самостійність слідчого поліції і гарантії її забезпечення, його правовий захист, соціально-психологічні аспекти його діяльності.

Проаналізувати вимоги до професійних, інтелектуальних і психологічних якостей слідчого, а також визначити можливі конфліктні ситуації на досудовому слідстві і подолання їх слідчим.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 5, 6, 9, 11, 38, 39, 40.

ТЕМА № 2. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні документи слідчого у кримінальному провадженні.

Семінарське заняття № 1. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні документи слідчого у кримінальному провадженні.

Навчальна мета заняття: вивчити поняття і форми фіксування кримінального провадження. Проаналізувати процесуальні рішення слідчого, порядок їх прийняття і реалізації, протоколи слідчих (розшукових) дій, порядок їх складання, зміст і форма, інші документи в матеріалах досудового розслідування. Усвідомити специфічні і загальні вимоги до процесуальних документів у кримінальному провадженні. З'ясувати поняття систематизації та оформлення матеріалів досудового розслідування, як завершальний етап роботи слідчого над даними матеріалами, види систематизації та вимоги до оформлення матеріалів досудового розслідування (нумерація сторінок, підшивання документів).

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Форми фіксування кримінального провадження.
2. Протокол, додатки до протоколу.
3. Інформаційно-телекомунікаційна система досудового розслідування.
4. Застосування технічних засобів кримінального провадження.

Методичні вказівки: засвоїти поняття і форми фіксування кримінального провадження, поняття і особливості процесуальних документів, що оформлюються слідчим під час проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень. З'ясувати вимоги, які ставляться до процесуальних документів, які складає слідчий. Визначити кожну форму фіксування кримінального провадження, надати процесуальну характеристику.

Надати визначення і характеристику інформаційно-телекомунікаційній системі досудового розслідування, вивчити порядок функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування, який визначено Положенням, затвердженим спільно Офісом Генерального прокурора, органом, у складі якого функціонує орган досудового розслідування, а також органом, що затверджує положення про систему, яка функціонує в суді відповідно до статті 35 Кримінального процесуального кодексу України. Взаємодія інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування з Єдиним реєстром досудових розслідувань. Засвоїти можливості застосування технічних засобів фіксування кримінального

провадження, а також хто саме приймає рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, його процесуальне оформлення.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 12, 16, 17, 37, 40.

Семінарське заняття № 2. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні документи слідчого у кримінальному провадженні.

Навчальна мета заняття: вивчити поняття і класифікацію процесуальних документів у кримінальному провадженні, їх зміст і форму. Проаналізувати процесуальні рішення слідчого, порядок їх прийняття і реалізації, протоколи слідчих (розшукових) дій, порядок їх складання, зміст і форма, інші документи у матеріалах досудового розслідування. Усвідомити специфічні і загальні вимоги до процесуальних документів у кримінальному провадженні. З'ясувати поняття систематизації та оформлення матеріалів досудового розслідування, як завершальний етап роботи слідчого над даними матеріалами, види систематизації та вимоги до оформлення матеріалів досудового розслідування (нумерація сторінок, підшивання документів).

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Поняття процесуальних документів, що оформлюються слідчим під час проведення досудового розслідування.
2. Класифікація процесуальних документів, їх зміст і форма.
3. Вимоги, які ставляться до процесуальних документів.
4. Правові наслідки порушення вимог, які пред'являються до процесуальних рішень слідчого.
5. Оформлення матеріалів досудового розслідування.

Методичні вказівки: при підготовці до навчальних питань семінарського заняття здобувачам вищої світи важливо акцентувати увагу, що з метою виконання завдань кримінального провадження, передбачених ст. 2 КПК України, законом встановлена належна правова процедура діяльності органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду, яка повинна відбуватися в чітко визначеному законом порядку, з дотриманням всіх передбачених законом підстав та умов, а також належним чином процесуально оформлена та зафіксована. Необхідно надати поняття процесуальних документів, що оформлюються слідчим, дізнавачем під час проведення досудового розслідування. Надати визначення класифікації процесуальних

документів, визначити їх зміст та форму. Залежно від характеру процесуальної дії визначити види протоколів: 1) протоколи допиту, як форма юридичного закріплення відповідного процесуального джерела доказів - показань підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого, експерта; 2) протоколи, в яких засвідчуються факти й обставини, виявлені при проведенні слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій - самостійне джерело доказів - документи; 3) протоколи, які складаються для того, щоб зафіксувати виконання тієї або іншої вимоги кримінального процесуального закону (передання тимчасово вилученого майна (ч. 3 ст. 168 КПК); виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 2 ст. 273 КПК) тощо).

Проаналізувати процесуальні рішення слідчого, порядок їх прийняття і реалізації, протоколи слідчих (розшукових) дій, порядок їх складання, зміст і форму, інші документи у матеріалах досудового розслідування. Усвідомити специфічні і загальні вимоги до процесуальних документів у кримінальному провадженні. З'ясувати поняття систематизації та оформлення матеріалів досудового розслідування, як завершальний етап роботи слідчого над даними матеріалами, види систематизації та вимоги до оформлення матеріалів досудового розслідування (нумерація сторінок, підшивання документів).

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 12, 16, 17, 37, 40.

ТЕМА № 3. Організація реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або події в органах (підрозділах) Національної поліції України. Внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.

Семінарське заняття: Організація реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або події в органах (підрозділах) Національної поліції України. Внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.

Навчальна мета заняття: вивчити порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах та підрозділах Національної поліції України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події; процесуальну форму та зміст протоколу усної заяви про кримінальне правопорушення; порядок внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Діяльність чергового при отриманні інформації про вчинені кримінальні правопорушення та інші події. У відповідності до вимог ч. 5 ст. 214 КПК України слухачі повинні знати відомості, які вносяться до

Єдиного реєстру досудових розслідувань; вміти формувати та вести ЄРДР. Процесуальне оформлення початку досудового розслідування та письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах та підрозділах Національної поліції України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

2. Процесуальна форма і зміст протоколу усної заяви про кримінальне правопорушення.

3. Діяльність чергового при отриманні інформації про вчинення кримінального правопорушення та інші події.

Методичні вказівки: готуючись до відповідей на запитання семінарського заняття важливо вивчити відомчі нормативні акти, які регламентують порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах та підрозділах Національної поліції України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення. Визначити процесуальну форму і зміст протоколу усної заяви про кримінальне правопорушення. Також слід чітко розуміти, що завдання досудового розслідування є похідними від завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України. Визначити різницю між заявником та потерпілим у кримінальному провадженні, надати чітке визначення, їх права та обов'язки під час досудового розслідування кримінального провадження. У відповідності до вимог ч. 5 ст. 214 КПК України слухачі повинні визначити відомості, які вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань; вміти формувати та вести ЄРДР. Процесуальне оформлення початку досудового розслідування та письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 25, 26.

Практичне заняття № 1: Організація реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або події в органах (підрозділах) Національної поліції України. Внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування (проводиться у формі поліцейського квесту).

Навчальна мета заняття: вивчити порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах та підрозділах Національної поліції України заяв і повідомлень про

вчинені кримінальні правопорушення та інші події; процесуальну форму та зміст протоколу усної заяви про кримінальне правопорушення; порядок внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Діяльність чергового при отриманні інформації про вчинені кримінальні правопорушення та інші події. У відповідності до вимог ч. 5 ст. 214 КПК України слухачі повинні знати відомості, які вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань; вміти формувати та вести ЄРДР. Процесуальне оформлення початку досудового розслідування та письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах та підрозділах Національної поліції України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.
2. Процесуальна форма і зміст протоколу усної заяви про кримінальне правопорушення.
3. Діяльність чергового при отриманні інформації про вчинення кримінального правопорушення та інші події.
4. Процесуальне оформлення початку досудового розслідування та письмове повідомлення прокурору про початок досудового розслідування.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 25, 26.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів

учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. На підставі одержаної інформації (**ситуаційне завдання № 1**) розробити план дій чергової частини територіального органу поліції при надходженні повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та слідчого.

3. На підставі одержаної інформації (**ситуаційне завдання № 1**) надати викладачу оформленні документи:

- витяг із ЄРДР;
- доручення про проведення досудового розслідування;
- повідомлення про початок досудового розслідування.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 1

6 вересня поточного року о 18.15 до чергової частини Комінтернівського ВП ГУ Національної поліції України надійшла усна заява від гр. Степанова Андрія Юрійовича, 05.06.1980 р.н., працюючого консультантом з продажу будівельних матеріалів ПП «Будпроект», проживаючого: м. Харків, вул. Одеська, 18, кв. 77, про те, що 06.09.2018 року приблизно о 17.00 невстановлена особа, знаходячись у приміщенні Інтернет клубу «Сабріна», розташованого за адресою: Комінтернівський р-н м. Харкова, пр-т Гагаріна, б.173, на першому поверсі багатоповерхового будинку, таємно викрала мобільний телефон Apple iPhone 6 Plus 16 GB модель Space Gray, вартістю 8000 грн., який належить Степанову А.Ю. та грошові кошти у сумі 130 000 гривень.

На місце події негайно направлена СОГ Комінтернівського ВП ГУНП в Харківській області.

ТЕМА № 4. Діяльність слідчо-оперативної групи на місці події. Підготовка та проведення огляду місця події. Організація роботи слідчо-оперативної групи під час досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Практичне заняття: Діяльність слідчо-оперативної групи на місці події. Підготовка та проведення огляду місця події. Організація роботи слідчо-оперативної групи під час досудового розслідування кримінальних правопорушень *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: засвоїти повноваження та дії слідчого у складі слідчо-оперативної групи на місці події; процесуальний порядок огляду місця

події та оформлення його результатів у вигляді протоколу; способи застосування науково-технічних засобів під час огляду.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Повноваження та дії слідчого у складі слідчо-оперативної групи на місці події.
2. Процесуальний порядок огляду місця події та оформлення його результатів.
3. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 25, 26.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.
2. Вивчити **ситуаційне завдання № 2** та провести аналіз результатів огляду місця події.
3. Обговорення і складання остаточного варіанту протоколу огляду місця події із додатками.
4. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- протокол прийняття усної заяви про вчинене кримінальне правопорушення;
- довідка про прийняття усної заяви;
- протокол огляду місця події.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 2

Після отримання повідомлення на місце події виїхала СОГ. Огляд місця події проводився за участю власника приміщення Інтернет клубу «САБРИНА» Петрова К.К., 23.03.1976 р.н., який мешкає за адресою: м. Харків, вул. Зернова, б. 12, кв. 132.

Проведеним оглядом встановлено:

- оглядом місця події є приміщення Інтернет клубу «САБРИНА», яке розташоване на першому поверсі 5-ти поверхового житлового будинку, розташованого за адресою: м. Харків, пр-т Гагаріна, б. 173. Біля входу до приміщення на висоті 4 м встановлена камера відео спостереження. Вхід до Інтернет клубу здійснюється через двері білого кольору, що зроблені з металопластику, ведуть до основного приміщення, які на момент огляду були непошкоджені та закриті. Стіни приміщення пофарбовані у білий колір. Приміщення має три вікна, що виготовлені із склопакетів з двох половин, загальним розміром 1,5х2 м, закриті банером так, що у приміщення світло з вулиці не попадає. Присутнє яскраве штучне освітлення, підлога має полімерне покриття синього кольору. Приміщення має форму прямокутника загальної площею 45 кв. м. При вході в основне приміщення ліворуч розташована стійка, зроблена з полімерного матеріалу синього кольору, висотою 1,5 м та шириною 2 м, з табличкою «Адміністратор Інтернет клубу». На стійці знаходиться преїскурант цін на послуги, що надаються в Інтернет клубі «Сабріна». На стіні за стійкою, на висоті 3,5 м, розташована відеокамера спостереження за залом приміщення.

Прямо, навпроти вхідних у приміщення дверей, на відстані 5 м, розташовані металопластикові двері, білого кольору, що ведуть до вбиральної кімнати, де розміщені умивальник та санвузол. Вбиральна кімната має форму квадрата, розміром 3х3 м, підлога та стіни викладені керамічною плиткою жовтого кольору. Яких - небудь пошкоджень або сторонніх предметів не виявлено.

Праворуч від вхідних дверей у приміщенні знаходяться комп'ютерні столи, які розташовані у 2 ряди, по 8 столів в ряду, зроблені з ДСП, з моніторами та системними блоками, кожен стіл має відповідну цифрову позначку (від № 1 до № 8), нумерація зліва направо. Відстань між комп'ютерними столами складає 2 м, між рядами 1,5 м. Біля кожного комп'ютерного столу наявний стілець, зроблений з металевого матеріалу, сидіння та спинки оббиті тканиною чорного кольору.

Огляд проводився: у приміщенні, у вечірній час доби, при штучному освітленні, температура повітря +20 С.

Під час огляду місця події застосовані технічні засоби:

Фотоапарат «Nikon», зроблені 5 фотознімків (2 орієнтуючих – прив'язка місця події; 1 оглядовий – загальний від місця події; 1 вузловий).

Виявлене під час огляду вилучено:

Під час огляду були вилучені по 4 відбитка слідів пальців рук з посадочних місць № 5 та № 6, інших предметів не було виявлено.

ТЕМА № 5. Потерпілий у кримінальному провадженні. Підготовка, допит і складання протоколу допиту потерпілого. Діяльність слідчого щодо забезпечення відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов.

Практичне заняття: Потерпілий у кримінальному провадженні. Підготовка, допит і складання протоколу допиту потерпілого. Діяльність слідчого щодо забезпечення відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: у ході заняття треба визначити процесуальний порядок визнання особи потерпілим, порядок допиту потерпілого і процесуальне оформлення результатів допиту, а також обставини, які підлягають з'ясуванню при допиті потерпілого; з'ясувати діяльність слідчого по відшкодуванню (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Процесуальний порядок визнання особи потерпілим, виклик й допит потерпілого.
2. Особливості складання протоколу допиту потерпілого.
3. Пред'явлення потерпілим цивільного позову у кримінальному провадженні. Процесуальний порядок забезпечення відшкодування (компенсації) шкоди, заподіяної злочином.
4. Виконання завдань згідно ситуатійного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої

фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Вивчити **ситуаційне завдання № 3** та визначити обставини, які підлягають з'ясуванню при допиті по матеріалам досудового розслідування потерпілого, скласти план такого допиту.

Примітка: Складаючи протокол допиту, здобувачі вищої освіти повинні доповнювати кожний з них необхідними подробицями про обставини, які мають значення для подальшого розслідування кримінального провадження.

3. У ході допиту з'ясувати характер і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням. Визначити зміст і форму позовної заяви.

4. Скласти проекти відповідних процесуальних документів:

- пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілого;
- протокол допиту потерпілого;
- цивільний позов.

5. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 3

Наступного дня слідчим Слобідського ВП ГУНП в Харківській області в якості потерпілого був допитаний Степанов Андрій Юрійович, 05.06.1980 р.н., паспорт КО 646360, виданий 10.07.1996 р. Червонозаводським РВ ГУМВС України в Харківській обл., який працює консультантом з продажу будівельних матеріалів ПП «Будпроект», та мешкає за адресою: м. Харків, вул. Одеська, 18, кв. 77.

Він дав наступні показання:

Я, Степанов А.Ю., 6 вересня поточного року приблизно о 16.30 зайшов до приміщення Інтернет клубу «Сабріна», що розташований за адресою: м. Харків, пр-т Гагаріна, б. 173, та оплатив одну годину доступу до всесвітньої мережі Інтернет для спілкування з друзями. В подальшому пройшов за один із

розміщених у приміщенні комп'ютерів з позначкою № 5. Свій мобільний телефон iPhone 12 я дістав із кишені курточки та поклав його на стіл, поруч із шкіряною барсеткою чорного кольору, в якій знаходився гаманець, у якому було 130 000 грн., (купюрами номіналом по 1000 грн. у кількості 130 штук), ключі від квартири, записна книжка та ручка для запису, біля монітору комп'ютера. Приблизно хвилин через 20 поряд зі мною, а саме за комп'ютер з позначкою № 6, сів молодий хлопець, який почав грати в різні комп'ютерні ігри. В приміщенні весь цей час було 3-є людей. Я, адміністратор та молодий хлопець поруч зі мною. Приблизно о 17.00 я вийшов до вбиральної кімнати, а про телефон та барсетку забув, та залишив їх на столі без нагляду біля монітору комп'ютера, за яким я сидів. Коли повернувся, то виявив, що мій мобільний телефон та гаманець із барсетки зникли. Я спитав у присутнього адміністратора: «Чи бачив він мій мобільний телефон?». Адміністратор клубу Коваленко С.І. сказав, що бачив, як його знайомий Козаков О.Ю., який сидів за столом № 6, взяв мобільний телефон зі столу, поряд з комп'ютером № 5, за яким я сидів, та поклав його у правий карман одягненої на нього куртки та вийшов з приміщення. Чи брав Козаков О.Ю. барсетку він не бачив. На моє питання: «Чому Коваленко С.І. не зупинив Козакова О.Ю.?». Той відповів, що подумав, що мобільний телефон належить Козакову О.Ю., так як його місце було поряд з моїм.

ТЕМА № 6. Призначення експертиз по результатам огляду місця події.

Практичне заняття: Призначення експертиз по результатах огляду місця події *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: здобувачі вищої освіти повинні оволодіти навичками про порядок прийняття слідчим рішення про призначення експертизи, підстави проведення експертизи, використання слідчим при складанні постанови про призначення експертизи довідників і методичних посібників про призначення судових експертиз. З'ясувати особливості складання постанов про призначення експертиз по матеріалах досудового розслідування та протоколів отримання зразків для експертизи, повідомлення підозрюваного про призначення, особливості складання постанов про призначення комплексних, комісійних і повторних експертиз. В ході заняття передбачено вивчення Положення «Про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України» від 06.11.2015 року, затвердженого наказом МВС України від 03.11.2015 року № 1343 та розгляд особливостей складання постанов про призначення експертиз. Під час заняття здобувачі вищої освіти повинні уявити де проводяться експертизи; обов'язки і права експерта. З'ясувати у яких випадках можуть бути допитані експерти.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Порядок прийняття слідчим рішення про призначення експертизи.
2. Підстави проведення експертиз.
3. Види експертиз.
4. Форма та зміст постанови про призначення експертизи.
5. Види експертиз та досліджень, які проводяться в експертно-криміналістичних підрозділах МВС України.
6. Виконання завдань згідно ситуаційних завдань.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 6, 29, 34, 37, 40, 45, 46, 47.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти відповідний проект процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.
2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 4**.
3. З урахуванням попередніх ситуаційних завдань заслухати та обговорити зміст та процесуальну форму постанови про призначення експертизи.
4. Скласти постанови про призначення необхідних експертиз та процесуальні документи:
 - постанову про призначення дактилоскопічної експертизи;
 - повідомлення про призначення експертизи (потерпілому; підозрюваному).
5. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 4

По вилученим при проведенні огляду місця події відбиткам слідів пальців рук призначити **дактилоскопічну експертизу**, до проведення якої залучити експертів Харківського НДЕКЦ МВС України, про що скласти проект відповідної постанови.

На вирішення експертів поставити такі питання:

- Чи придатні відбитки слідів пальців рук, що були вилучені під час проведення огляду місця події, до ідентифікації?
- Чи залишені відбитки сліди пальців рук однією особою?
- Якою рукою та якими пальцями руки залишені відбитки слідів?
- У результаті якої дії залишені відбитки слідів?

ТЕМА № 7. Підготовка до допиту свідка. Допит і складання протоколу допиту свідка.

Практичне заняття: Підготовка до допиту свідка. Допит і складання протоколу допиту свідка (*проводиться у формі поліцейського квесту*).

Навчальна мета заняття: визначити коло обставин, що підлягають з'ясуванню при допиті свідка і скласти план такого допиту. Вивчити процесуальний порядок виклику й допиту свідка, одержання показань слідчим і процесуальне оформлення результатів допиту. Визначити особливості процесуального оформлення допиту свідка із застосуванням звукозапису.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Процесуальний порядок виклику свідка.
2. Процесуальний порядок допиту свідка.
3. Особливості складання протоколу допиту свідка.
4. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 6, 17, 18, 47, 48.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести

підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.
2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 5**.
3. Заслухати та обговорити повістку про виклик свідка під час досудового розслідування.
4. Скласти повістку про виклик свідка.
5. Заслухати та обговорити протокол допиту свідка.
6. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:
 - повістку про виклик;
 - протокол допиту свідка (Коваленко С.І, Петрова К.К.)

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 5

Петров Кирило Костянтинович, 23.03.1976 р.н., паспорт НМ 654321, виданий Комінтернівським РВ ХМУ ГУМВС України 17.04.1999 р., власник приміщення Інтернет клубу «Сабріна», мешкає: м. Харків, вул. Зернова, б. 12, кв. 132.

Коваленко Сергій Іванович, 05.06.1982 р.н., паспорт ОМ 987321, виданий Київським РВ ХМУ ГУМВС України 17.07.1998 р., адміністратор Інтернет клубу «Сабріна», мешкає за адресою: м. Харків вул. Б. Хмельницького, б. 25, кв.3.

ТЕМА № 8. Процесуальне оформлення, організація і проведення тимчасового доступу до речей і документів.

Практичне заняття: Процесуальне оформлення, організація і проведення тимчасового доступу до речей і документів *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: здобувачі вищої освіти повинні засвоїти заходи щодо забезпечення слідчим всебічного, повного й неупередженого дослідження обставин вчиненого кримінального правопорушення; етику спілкування

слідчого з особами, які приймають участь у провадженні заходів забезпечення кримінального провадження. Вивчити особливості організації проведення заходу забезпечення кримінального провадження - тимчасового доступу до речей і документів (визначення кола питань, які потрібно з'ясувати, учасників цього заходу, врахування їх психологічної характеристики). Уявити форму та зміст процесуальних документів про проведення тимчасового доступу до речей і документів; процесуальний порядок виконання тимчасового доступу до речей і документів, складання протоколу тимчасового доступу до речей і документів.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Процесуальний порядок проведення тимчасового доступу до речей і документів.
2. Речі і документи, до яких заборонено доступ. Речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю.
3. Форма та зміст процесуальних документів, які є підставою для проведення тимчасового доступу до речей і документів та їх оформлення слідчим.
4. Виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів.
5. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 8, 46, 47

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності - проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Вивчити **ситуаційне завдання № 6** та визначити зміст і форму клопотання слідчого про проведення тимчасового доступу до речей і документів до слідчого судді.

3. Обговорити процесуальний порядок проведення тимчасового доступу до речей і документів.

4. Визначити зміст і процесуальну форму протоколу про проведення тимчасового доступу до речей і документів та додатку до протоколу у вигляді опису речей і документів, які були вилучені на підставі ухвали слідчого судді, суду.

5. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів;
- протокол тимчасового доступу до речей і документів;
- протокол огляду предмету;
- опис речей і документів, які були вилучені на підставі ухвали слідчого судді, суду;
- допит свідка Овсової Олени Ігорівни (спеціаліст з оцінки майна відділення № 212 ТМ «Ломбард Скарбниця»).

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 6

У ході проведення оперативно-розшукових заходів було встановлено, що мобільний телефон, який був викрадений у гр. Степанова А.Ю. 06 вересня поточного року, знаходиться у відділенні № 212 ТМ «Ломбард «Скарбниця», за адресою: м. Харків, пр-т Гагаріна, б. 174.

Слідчий суддя задовольнив клопотання на проведення тимчасового доступу до речей і документів у приміщенні відділення № 212 ТМ «Ломбард Скарбниця».

На підставі ухвали слідчого судді був здійснений тимчасовий доступ. В результаті чого із приміщення відділення № 212 ТМ «Ломбард Скарбниця» було вилучено: копія листа № 45 книги обліку заставного майна ТМ «Ломбард Скарбниця» № 229909; копія договору до Додатку договору № 50-13000739 від 07.09 поточного року ТМ «Ломбард Скарбниця» на суму 8000 грн; заставне майно (мобільний телефон Apple iPhone 12 16 GB моделі (Space Gray)), що було передано на підставі договору застави, з одного боку (заставадавцем) Козаковим О.Ю., з іншого боку представником «Ломбард Скарбниця».

ТЕМА № 9. Процесуальне оформлення, організація і проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи.

Практичне заняття: Процесуальне оформлення, організація і проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи (проводиться у формі поліцейського квесту).

Навчальна мета заняття: здобувачі вищої освіти повинні засвоїти заходи забезпечення слідчим всебічного, повного й неупередженого дослідження обставин вчиненого кримінального правопорушення; етику спілкування слідчого із особами, які приймають участь у провадженні слідчих (розшукових) дій. Вивчити особливості організації проведення слідчої (розшукової) дії – обшуку (визначення кола питань, які потрібно з'ясувати, учасників слідчої (розшукової) дії, врахування їх психологічної характеристики). Уявити форму та зміст процесуальних документів при проведенні обшуку; процесуальний порядок виконання цієї слідчої (розшукової) дії, складання протоколу обшуку.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Процесуальний порядок проведення обшуку.
2. Форма та зміст клопотання про проведення обшуку, документи та інші матеріали, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання.
3. Ухвала та дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи.
4. Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи.
5. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 5, 6, 17, 18, 20, 24, 46, 47

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності - проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів

учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 7** та обговорити підстави для проведення обшуку, зміст і форму клопотання слідчого до слідчого судді на проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи.

3. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 8**, заслухати та обговорити протокол обшуку у житлі чи іншому володінні особи із додатками.

4. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- клопотання про проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи;
- протокол обшуку у житлі чи іншому володінні особи;
- додатки до протоколу.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 7

У ході проведення тимчасового доступу до речей було встановлено місцезнаходження особи, яка здала мобільний телефон у відділення № 212 ТМ «Ломбард Скарбниця» 07.09 поточного року. Ним виявився Козаков О.Ю., який мешкає за адресою: м Харків, вул. Достоевського, 14, кв. 73.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 8

На підставі ухвали слідчого судді Комінтернівського районного суду м. Харкова від _____ за № 12/76 в період з ____ до _____ за участю Козакова О.Ю., за адресою: м. Харків, вул. Достоевського, 14, кв. 73, був проведений обшук.

У ході проведення обшуку виявлено:

Квартира 73 у будинку 14 по вул. Достоевського у м. Харкові, розташована у цегловому 9-ти поверховому будинку, на 2 поверсі, під'їзду 2. На площадці 2 поверху розташовано 4 квартири, ліворуч та праворуч від дверей ліфту. Квартира 73 знаходиться ліворуч від дверей ліфту, в одному коридорі з квартирою 72. Квартира 73 складається з коридору, кухні площею 7 кв. м, кімнати площею 18 кв.м. В кімнаті, в якій за словами присутнього при обшуку Козакова О.Ю., проживає він один, від дверей зліва направо по часовій стрілці розташовані шафа з двома дверцятами для одягу, диван, вікно, письмовий однотумбовий стіл, на якому знаходиться ноутбук «SONY», шафа для книг з трьох полок, в якій розташовані книжки. В тумбі стола, на другій полиці знизу, було знайдено додаток № 1 до договору № 50-13000739 від 07.09 поточного року «Ломбард Скарбниця», чек (квитанція залогового майна «Ломбард Скарбниця» на суму 8000 грн). Інших предметів встановлено не було.

ТЕМА № 10. Порядок проведення і процесуальне оформлення пред'явлення речей для впізнання. Робота слідчого з речовими доказами. Порядок зберігання речових доказів та вирішення питання про них.

Практичне заняття: Порядок проведення і процесуальне оформлення пред'явлення речей для впізнання. Робота слідчого з речовими доказами. Порядок зберігання речових доказів та вирішення питання про них *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: здобувачі вищої освіти мають оволодіти навичками вилучення, огляду речових доказів, прийняття слідчим постанови про приєднання речових доказів до матеріалів кримінального провадження, а також знати, які необхідно здійснити дії щодо забезпечення зберігання речових доказів та вирішення питання про них. В ході заняття передбачено вивчення відомчих нормативних актів, які регламентують питання, що стосуються речових доказів у кримінальному провадженні.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Особливості пред'явлення для впізнання речей.
2. Процесуальне оформлення пред'явлення для впізнання речей.
3. Поняття і значення речових доказів у процесі доказування у кримінальному провадженні.
4. Процесуальний порядок вилучення, огляду та приєднання до матеріалів досудового розслідування речових доказів.
5. Дії слідчого щодо забезпечення зберігання речових доказів та вирішення питання про них.
6. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 46, 47.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 9** та визначити процесуальний порядок пред'явлення речей для впізнання. Обговорити форму та зміст протоколу пред'явлення речей для впізнання.

3. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 10**. Необхідно сформулювати чітку уяву щодо поняття речових доказів, яке визначено у положеннях ст. 98 КПК України. Крім того, слід звернути увагу, що документ є одним із видів речових доказів у кримінальному провадженні. У зв'язку з цим, необхідно розкрити поняття документу та охарактеризувати його.

4. Надати характеристику процесуального порядку вилучення та огляду речових доказів. Крім цього, слід охарактеризувати дії слідчого щодо приєднання речових доказів до матеріалів кримінального провадження.

5. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 11**. Зазначити процесуальний порядок зберігання речових доказів і документів, що визначені у положеннях ст. 100 КПК України. Необхідно окремо охарактеризувати дії слідчого щодо вирішення питання про зберігання речових доказів, які не містять слідів кримінального правопорушення, у вигляді предметів, великих партій товарів, зберігання яких через громіздкість або з інших причин неможливо без зайвих труднощів або витрати по забезпеченню спеціальних умов зберігання яких відповідають їх вартості, а також речових доказів у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню.

6. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- протокол пред'явлення речей для впізнання;
- додатки до протоколу;
- протокол огляду предмета;
- постанову про призначення експертизи (товарознавчої);
- повідомлення про призначення експертизи (потерпілому; підозрюваному);
- постанову про приєднання до кримінального провадження речових доказів;
- розписку потерпілого.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 9

За результатами проведення тимчасового доступу до речей і документів було знайдено мобільний телефон Apple iPhone 12 16 GB моделі (Space Gray) в металевому корпусі сірого кольору із сенсорним керуванням. Для надання відповіді на питання, чи цей телефон був вкрадений у гр. Степанова, необхідно провести слідчу (розшукову) дію – пред’явлення речей для впізнання.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 10

Якщо під час проведення зазначеної вище слідчої (розшукової) дії потерпілий визнає телефон, то необхідно провести огляд предметів, скласти постанову про визнання та приєднання до кримінального провадження речових доказів та надалі призначити товарознавчу експертизу по обізаному телефону.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 11

Після повернення телефону, який належать потерпілому, із експертних установ, де проводилася експертиза, необхідно вирішити питання про зберігання речових доказів.

ТЕМА № 11. Порядок проведення і процесуальне оформлення пред’явлення особи для впізнання.

Практичне заняття: Порядок проведення і процесуальне оформлення пред’явлення особи для впізнання *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: здобувачам вищої освіти необхідно засвоїти, що слідчі (розшукові) дії є не тільки головними та найбільш поширеними засобами збирання доказів, але й тими за допомогою яких встановлюються усі обставини вчиненого кримінального правопорушення (п. 2 ст.93 КПК України), які направлені на виявлення, фіксацію і перевірку фактичних даних, що мають доказове значення у кримінальному провадженні. Підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети. Пропонується додержуватись такої послідовності: а) підстави для провадження (юридичні і фактичні); б) мета провадження слідчої (розшукової) дії; в) учасники слідчої (розшукової) дії; г) порядок провадження; д) процесуальне оформлення результатів проведеної слідчої дії. Під час занять здобувачі вищої освіти повинні засвоїти організацію, порядок проведення і складання протоколу пред’явлення особи для впізнання.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Процесуальний порядок пред’явлення особи для впізнання.
2. Процесуальне оформлення пред’явлення особи для впізнання.

3. Виконання практичного завдання згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 6, 17, 18, 24, 34, 40, 46, 47.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 12** та визначити процесуальний порядок пред'явлення особи для впізнання. Обговорити форму та зміст протоколу пред'явлення особи для впізнання .

3. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- протокол особи для впізнання;
- додатки до протоколу.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 12

Після проведення обшуку в квартирі гр. Козаков О.Ю. був доставлений співробітниками поліції до Слобідського ВП ГУНП в Харківській області.

Перед пред'явленням особи для впізнання у свідка Коваленко С.І. попередньо було з'ясовано: чи може він впізнати особу, яка 06.09 поточного року вчинила крадіжку мобільного телефону у гр. Степанова А.Ю. у приміщенні Інтернет клубу «Сабріна». Коваленко С.І. розповів, що може впізнати особу за такими прикметами: слов'янської зовнішності, зріст приблизно 170-175 см, на вигляд 25-30 років. Худорлявої статури. Коротко стрижений, волосся темне, очі темного кольору, ліве око зажмурене.

ТЕМА № 12. Затримання уповноваженою службовою особою. Процесуальне оформлення затримання особи. Захисник. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні.

Практичне заняття: Затримання уповноваженою службовою особою. Процесуальне оформлення затримання особи. Захисник. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: необхідно розкрити в першу чергу поняття «підозрюваний», підстави затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Слід відокремити затримання особи без ухвали слідчого судді, суду від затримання з метою приводу. Питання про процесуальне оформлення рішення уповноваженої службової особи про затримання особи повинно розкрити форму і зміст документів: протоколу затримання, протоколу обшуку затриманого, а також повідомлення прокурору про затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення. Здобувачі вищої освіти повинні засвоїти визначені строки затримання підозрюваного. Діяльність слідчого у разі, якщо не підтвердилась підозра щодо особи, та якщо немає необхідності у застосуванні запобіжного заходу – тримання під вартою.

Розкрити поняття «захисник», визначити його права та обов'язки. Слід визначити загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні, а також процесуальний порядок залучення захисника до участі у кримінальному провадженні. Крім цього, здобувачам вищої освіти необхідно проаналізувати порядок допиту підозрюваного за участю захисника.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Поняття та процесуальний статус підозрюваного у кримінальному провадженні. Організація та процесуальний порядок затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.
2. Строк затримання особи як тимчасового запобіжного заходу. Підстави і порядок звільнення затриманого.
3. Процесуальний порядок роз'яснення та забезпечення підозрюваному права на захист. Поняття та процесуальний статус захисника як учасника кримінального провадження.
4. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні. Залучення захисника до участі у кримінальному провадженні.
5. Виконання практичних завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 6, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 24.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 13**, сформулювати чітку уяву щодо поняття підозрюваного, яке визначено у ч. 1 ст. 42 КПК України. Слід звернути увагу, що особа набуває статусу підозрюваного шляхом повідомлення їй про підозру, або затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок не встановлення місцезнаходження особи. Також при розгляді даного питання здобувачі вищої освіти повинні визначити права та обов'язки підозрюваного. Затримання у чинному КПК України розподіляється на такі види: 1) затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст.ст. 187–191 КПК України); 2) затримання без ухвали про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення: законне затримання (ст. 207 КПК України) та затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК). У зв'язку з цим, необхідно відокремити затримання особи без ухвали слідчого судді, суду від затримання з метою приводу. Надати характеристику діям уповноваженої службової особи із доставляння затриманої особи до органу досудового розслідування поліції; визначити обов'язки особи, відповідальної за

перебування затриманих. Розкрити процесуальні особливості складання протоколу затримання особи.

3. Визначити, що строк затримання особи без ухвали слідчого судді не може перевищувати 72 годин. Слід розкрити, яким чином даний строк розподіляється між службовими особами, які приймають участь у вирішенні долі затриманого (слідчого, прокурора, слідчого судді). Визначити підстави і порядок звільнення затриманого.

4. Охарактеризувати дії слідчого щодо забезпечення підозрюваному права на захист. Сформулювати чітку уяву щодо поняття захисника, яке визначено у ст. 45 КПК України. Визначити, якими правами та обов'язками наділений захисник у кримінальному провадженні; правила участі захисника у кримінальному провадженні, а також випадки, коли участь захисника є обов'язковою; порядок залучення захисника підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого до участі у кримінальному провадженні. Крім цього, слід визначити порядок залучення захисника слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням, а також порядок залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії.

5. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- протокол затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення;
- додатки до протоколу.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 13

Під час проведення впізнання особи свідок Коваленко С.І. впізнав особу, яка 06.09 поточного року викрала мобільний телефон в приміщенні Інтернет клубу «Сабріна» у потерпілого Степанова А.Ю. На підставі чого Козаков О.Ю. був затриманий слідчим без ухвали слідчого судді, суду (п. 2 ч. 1 ст. 208 КПК України), відповідно до чого був складений протокол про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину.

ТЕМА № 13. Діяльність слідчого по вивченню особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення. Складання повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру.

Практичне заняття: Діяльність слідчого по вивченню особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення. Складання повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру *(проводиться у формі поліцейського квесту).*

Навчальна мета заняття: визначити, яку інформацію для характеристики особи підозрюваного необхідно долучити до кримінального провадження, а також із яких джерел можливо одержання цієї інформації. Відомості, що збираються відносно особи; вияснити: чи має підозрюваний документи, які посвідчують його особу; який образ життя він вів до вчинення кримінального

правопорушення; перевірити його сімейний стан; чи має він постійне місце мешкання; чи був раніше засуджений; чи перебуває він на обліку у лікарів нарколога та психіатра по місцю проживання; взяти характеристики з місця проживання і місця роботи; якщо підозрюваний неповнолітній, необхідно обов'язково допитати батьків, які охарактеризують його особу, із відділу поліції за місцем його мешкання взяти довідку (чи перебуває він на обліку у відділенні поліції або ні). Проаналізувати достатність зібраних матеріалів, які викривають підозрюваного у вчиненні інкримінованому йому кримінального правопорушення; оволодіти навичками складання відповідних процесуальних документів.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Дії слідчого по вивченню відомостей про особу, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення; джерела їх отримання.
2. Форма та зміст документів, які характеризують особу, підозрювану у вчиненні кримінального правопорушення.
3. Достатність зібраних матеріалів, які викривають особу, підозрювану у вчиненні кримінального правопорушення.
4. Випадки повідомлення про підозру.
5. Зміст письмового повідомлення про підозру.
6. Строки вручення письмового повідомлення про підозру затриманій особі.
7. Зміна повідомлення про підозру.
8. Виконання практичного завдання згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 6, 47.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального

документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 14**, заслухати і обговорити складені запити про витребування необхідних документів, що характеризують особу підозрюваного.

3. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 15**, визначити наявність підстав (випадки) для повідомлення про підозру, що передбачені положеннями ст. 276 КПК України. Важливо підкреслити, що процесуальне рішення про повідомлення про підозру слідчий, прокурор повинен приймати лише у тому разі, коли повністю впевнений у винуватості особи.

4. Вивчити вимоги положень ст.ст. 276-278 КПК України, у яких встановлений процесуальний порядок повідомлення про підозру. Необхідно звернути увагу на те, що у відповідних законах України, встановлений виключний порядок повідомлення про підозру Президента України, кандидатів у Президенти, депутатів та кандидатів у депутати, суддів тощо.

5. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- вимогу на Козакова О.Ю.;
- запити на Козакова О.Ю. до лікарів нарколога та психіатра, ЖКУ за місцем проживання щодо отримання довідки про склад сім'ї та характеристики, нотаріальну контору, МРЕВ, банківські установи.
- повідомлення про підозру;
- пам'ятку про процесуальні права та обов'язки підозрюваного.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 14

Згідно з довідками психоневрологічного та наркологічного диспансерів, Козаков Олег Юрійович, 1987 р.н.: на диспансерних обліках у лікарів нарколога та психіатра не перебуває; мешкає за адресою: м. Харків, вул. Достоевського, 14, кв. 73; за місцем проживання характеризується задовільно, тимчасово не працює, квартира належить Козакову О.Ю. Відповідно до довідки про судимість – раніше судимий: 1) 24.12.2014 р. Київським районним судом м. Харкова за ст. 185 ч. 2, ст. 353 ч. 1 КК України, до 3-х років позбавлення волі. Звільнився 02.06.2017 р., умовно-достроково, не відбутий строк 5 місяців, який закінчився 25.10.2017 р.; 2) 16.01.2021 р. Ленінським районним судом м. Харкова за ст.15 ч. 2, ст. 185 ч. 3 КК України до 3-х років позбавлення волі. На підставі ст. 75 КК України від відбуття покарання звільнений з під варти в залі суду. Із відповідей з нотаріальної контори, МРЕВ, банківських установ –

Козаков О.Ю. рухомим майном та рахунками у банківських установах не володіє.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 15

Після проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема, впізнання, в результаті якого свідок вказав на Козакова О.Ю., затримання підозрюваного, збору даних, що характеризують особу підозрюваного на протязі 24 годин слідчому необхідно на підставі п. 1 ч. 1 ст. 276 КПК України скласти повідомлення про підозру та в порядку ч. 2 ст. 278 КПК України вручити письмове повідомлення про підозру.

ТЕМА № 14. Підготовка й проведення слідчим допиту підозрюваного. Обрання запобіжного заходу підозрюваному.

Практичне заняття: Підготовка й проведення слідчим допиту підозрюваного. Обрання запобіжного заходу підозрюваному (*проводиться у формі поліцейського квесту*).

Навчальна мета заняття: уявити процесуальний порядок проведення слідчим допиту підозрюваного та забезпечити йому права на захист.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Процесуальний порядок роз'яснення та забезпечення підозрюваному права на захист.
2. Допит підозрюваного. Питання, які обов'язково ставляться підозрюваному під час допиту. Процесуальне оформлення допиту підозрюваного.
3. Виконання практичних завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 40.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Ознайомитись зі змістом **ситуаційного завдання № 16**, проаналізувати порядок допиту підозрюваного без участі або за участю захисника, заслухати та обговорити процесуальні документи, складені на підставі заяви підозрюваного про залучення захисника. Форма та зміст рішення слідчого про доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення захисту підозрюваного за призначенням.

3. Ознайомитись із змістом **ситуаційного завдання № 17**, вказати на особливості складання протоколу допиту підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

4. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- клопотання про залучення захисника;
- постанову про доручення призначити адвоката;
- постанову про залучення захисника;
- протокол допиту підозрюваного.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 16

Після письмового вручення повідомлення про підозру та роз'яснення процесуальних прав та обов'язків Козакову О.Ю., останній заявив клопотання про залучення захисника, в якому вказав, що через відсутність коштів не може залучити його самостійно. Слідчий повинен винести рішення про доручення Харківському обласному центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням прав і інтересів підозрюваного Козакова О.Ю. під час досудового розслідування у кримінальному провадженні. Після надання відповідних документів адвокатом Альошкіним Іваном Петровичем, зокрема: Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; Доручення для підтвердження повноважень адвоката для надання безоплатної вторинної правової допомоги, виданої Харківським обласним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, слідчий повинен винести постанову про залучення захисника.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 17

З появою захисника у кримінальному провадженні слідчий має право проводити допит підозрюваного Козакова О.Ю., який дав наступні показання:

06.09 поточного року приблизно о 17.00 я зайшов до приміщення Інтернет клубу «Сабріна». До цього клубу я ходжу десь приблизно півроку, щоб пограти на комп'ютері, тому що дома в мене не має комп'ютера та мережі Інтернет. З адміністратором Коваленком С.І. знайомий з моменту моєї появи у клубі. Після того, як я зайшов до клубу, підійшов до адміністратора Коваленко С.І. та здійснив оплату щодо надання доступу до Інтернету на 1 годину. В приміщенні був іще один клієнт. Він знаходився за місцем № 5. Зазвичай я займаю місце № 6, тому сів поруч із ним. Коли сів, то відразу побачив, що на столі № 5, за яким сидів незнайомий мені чоловік, біля монітору комп'ютера лежить мобільний телефон «Айфон» сірого кольору та шкіряна чоловіча барсетка чорного кольору. Приблизно через хвилин 5-7 після мого приходу, чоловік, який сидів поруч зі мною, запитав у адміністратора клубу, де знаходиться вбиральня та після відповіді останнього, направився до зазначеної кімнати, залишивши свої телефон та барсетку на столі без нагляду. В цей час у мене виник намір на викрадання його мобільного телефону, а також я заглянув у барсетку, розгледів там гаманець шкіряний чорного кольору. Я взяв гаманець із барсетки, поклав його у лівий боковий карман одягненої на мене куртки. Після чого швидко встав зі свого місця та, взявши мобільний телефон з поверхні стола, за яким сидів незнайомий мені чоловік, поклав його у правий боковий карман одягненої на мене куртки та вийшов з приміщення клубу.

Клуб я покинув приблизно о 17.10. Далі відразу вирушив до відділення № 212 ТМ «Ломбард Скарбниця», розташованого за адресою: м. Харків, пр-т Гагаріна, б. 174. По дорозі я зупинився, дістав гаманець, що був вкрадений із барсетки незнайомого мені чоловіка, розкрив його - там було 130 000 грн. (купюри номіналом 1000 грн.) у кількості 130 штук. Гроші я забрав, а гаманець викинув в урну для сміття. В яку - не пам'ятаю.

Приблизно о 17.45 я уклав договір застави майна, передавши спеціалісту ломбарду викрадений мобільний телефон, та отримав гроші в сумі 8 000 грн. При цьому я надав спеціалісту ломбарду Овсовій О.І. копію свого паспорта. Спеціаліст ломбарду сама зробила вартісну оцінку вкраденого мною мобільного телефону Apple iPhone 12 16 GB модель Space Gray. Після укладання договору мені був переданий один екземпляр.

Гроші, що були в гаманці та які отримав за телефон у ломбарді, витратив на особисті потреби.

ТЕМА № 15. Підстави, порядок проведення і процесуальне оформлення слідчого експерименту.

Практичне заняття: Підстави, порядок проведення і процесуальне оформлення слідчого експерименту (проводиться у формі поліцейського квесту).

Навчальна мета заняття: здобувачі вищої освіти повинні вивчити організацію та порядок проведення слідчого експерименту; оволодіти навиками складання відповідного процесуального документу з різними учасниками процесу.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Мета і процесуальний порядок проведення слідчого експерименту.
2. Процесуальне оформлення слідчого експерименту.
3. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 17, 18, 47.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.
2. Вивчити **ситуаційне завдання № 18** і з урахуванням отриманих даних скласти протоколи слідчого експерименту.
3. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:
 - протокол проведення слідчого експерименту із підозрюваним Козаковим О.Ю. з додатками до протоколу;
 - протокол проведення слідчого експерименту зі свідком Коваленко С.І. з додатками до протоколу;

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 18

На підставі проведених раніше слідчих (розшукових) дій та отриманих доказів провести слідчі експерименти з раніше допитаним підозрюваним Козаковим О.Ю. та свідком Коваленко С.І.

ТЕМА № 16. Систематизація матеріалів досудового розслідування. Виконання слідчим вимог ст. 290 КПК України.

Практичне заняття: Систематизація матеріалів досудового розслідування. Виконання слідчим вимог ст. 290 КПК України (проводиться у формі поліцейського квесту).

Навчальна мета заняття: систематизація та оформлення матеріалів досудового розслідування – завершальний етап роботи слідчого над кримінальним провадженням. При розкритті даної теми необхідно розглянути види систематизації, назвати вимоги до оформлення матеріалів (нумерація сторінок, підшивання).

Здобувачі вищої освіти повинні вивчити загальну характеристику інституту відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні; форму і зміст повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Форми закінчення досудового розслідування.
2. Види систематизації матеріалів досудового розслідування.
3. Вимоги до оформлення матеріалів досудового розслідування.
4. Порядок систематизації та оформлення матеріалів досудового розслідування.
5. Дії слідчого по оголошенню підозрюваному, його захиснику, законному представнику, потерпілому та його представнику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.
6. Форма та зміст протоколу про надання доступу до матеріалів (додаткових матеріалів) досудового розслідування підозрюваному, його захиснику, потерпілому та його представнику.
7. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 4, 6, 46, 47.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти відповідний процесуальний документ. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності - складений проект процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками. Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Вивчити **ситуаційне завдання № 19** і з урахуванням отриманих даних провести систематизацію матеріалів досудового розслідування із урахуванням, що деякі документи були складені по різним слідчим (розшуковим) діям за участю різних осіб, а деякі документи складалися у декількох екземплярах.

3. Вивчити **ситуаційне завдання № 20** і з урахуванням отриманих даних оформити відповідні процесуальні документи, що повинні бути при проведенні процедури відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні.

4. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- доручення про відкриття матеріалів досудового розслідування;
- повідомлення про завершення досудового розслідування (підозрюваному, потерпілому);
- повідомлення про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів (підозрюваному, потерпілому);
- протокол про надання доступу до матеріалів (додаткових матеріалів) досудового розслідування (підозрюваному, потерпілому).

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 19

Процесуальні документи, що були оформлені у ході проведення досудового слідства у кримінальному провадженні, необхідно систематизувати у наступній послідовності та скласти опис матеріалів досудового розслідування:

- 1) витяг з ЄРДР;
- 2) доручення про проведення досудового розслідування;
- 3) повідомлення про початок досудового розслідування;
- 4) протокол прийняття усної заяви про вчинене кримінальне правопорушення;
- 5) довідка про прийняття усної заяви;
- 6) протокол огляду місця події;
- 7) пам'ятка про процесуальні права та обов'язки потерпілого;
- 8) протокол допиту потерпілого;
- 9) заява про цивільний позов;
- 10) постанова про призначення дактилоскопічної експертизи;
- 11) повідомлення про призначення експертизи (потерпілому; підозрюваному);
- 12) повістка про виклик;
- 13) протокол допиту свідка Петрова К.К.;
- 14) повістка про виклик;
- 15) протокол допиту свідка Коваленко С.І.;
- 16) клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів;
- 17) протокол тимчасового доступу до речей і документів;
- 18) протокол огляду предмету;
- 19) опис речей і документів, які були вилучені на підставі ухвали слідчого судді, суду;
- 20) допит свідка Овсової Олени Ігорівни (спеціаліст з оцінки майна відділення № 212 ТМ «Ломбард Скарбниця»);
- 21) клопотання про проведення обшуку у житлі чи іншому володінні особи підозрюваного Козакова О.Ю.;
- 22) протокол обшуку у житлі чи іншому володінні підозрюваного Козакова О.Ю. із додатками до протоколу;
- 23) протокол пред'явлення речей для впізнання із додатками до протоколу;
- 24) протокол огляду предмета;
- 25) постанова про призначення експертизи (товарознавчої);
- 26) повідомлення про призначення експертизи (потерпілому; підозрюваному);
- 27) постанова про приєднання до кримінального провадження речових доказів;
- 28) розписка потерпілого;
- 29) протокол особи для впізнання із додатками до протоколу;
- 30) протокол затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину із додатками до протоколу;
- 31) повідомлення про підозру;
- 32) клопотання про залучення захисника;
- 33) постанова про доручення призначити адвоката;
- 34) копія свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю;

- 35) доручення для підтвердження повноважень адвоката для надання безоплатної вторинної правової допомоги виданої Харківським обласним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 36) постанова про залучення захисника;
- 37) пам'ятка про процесуальні права та обов'язки підозрюваного;
- 38) протокол допиту підозрюваного Козакова О.Ю.;
- 39) вимога на Козакова О.Ю.;
- 40) запити на Козакова О.Ю. до лікарів нарколога та психіатра, ЖКУ за місцем проживання на довідку про склад сім'ї та характеристику, нотаріальну контору, МРЕВ, банківські установи;
- 41) протокол проведення слідчого експерименту з підозрюваним Козаковим О.Ю. із додатками до протоколу;
- 42) протокол проведення слідчого експерименту із свідком Коваленко С.І. із додатками до протоколу;
- 43) доручення про відкриття матеріалів досудового розслідування;
- 44) повідомлення про завершення досудового розслідування підозрюваному, Козакову О.Ю. ;
- 45) повідомлення про завершення досудового розслідування потерпілому Степанову А.Ю.;
- 46) повідомлення про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів підозрюваному Козакову О.Ю.;
- 47) заява підозрюваного Козакова О.Ю.;
- 48) повідомлення про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів потерпілому Степанову А.Ю.;
- 49) заява потерпілого Степанова А.Ю.;
- 50) протокол про надання доступу до матеріалів (додаткових матеріалів) досудового розслідування підозрюваному Козакову О.Ю.
- 51) протокол про надання доступу до матеріалів (додаткових матеріалів) досудового розслідування потерпілому Степанову А.Ю.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 20

Відповідно до ст. 290 КПК України, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази відносно гр. Козакова О.Ю. достатніми для складання обвинувального акту, слідчий за дорученням прокурора зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

ТЕМА № 17. Складання обвинувального акту і реєстру матеріалів досудового розслідування.

Практичне заняття: Складання обвинувального акту і реєстру матеріалів досудового розслідування (проводиться у формі поліцейського квесту).

Навчальна мета заняття: здобувачі вищої освіти повинні вивчити процесуальний порядок закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акту та вимоги до форми і змісту цього процесуального документу. При розкритті даної теми необхідно розглянути додатки, що повинні бути обов'язково оформленні разом із обвинувальним актом, зокрема: реєстр матеріалів досудового розслідування, цивільний позов, розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акту, розписка цивільного відповідача про отримання копії цивільного позову, довідка про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: спеціалізована аудиторія.

Навчальні питання:

1. Сутність та значення обвинувального акту як підсумкового процесуального документа досудового розслідування.
2. Форма та зміст обвинувального акту.
3. Додатки до обвинувального акту.
4. Надання копії обвинувального акту та реєстру матеріалів досудового розслідування.
5. Виконання завдань згідно ситуаційного завдання.

Література:

Основна: 1- 6;

Додаткова: 2, 4, 17, 18, 34, 37, 40, 46, 47

План проведення заняття:

На початку практичного заняття викладач ознайомлює з порядком проведення квесту, доводить до відома критерії та форми оцінювання роботи, розподіляє академічну групу на підгрупи. Відповідно до запропонованої фабули (ситуаційне завдання) курсантам необхідно відповісти на поставлені питання, у разі необхідності скласти проект відповідного процесуального документу. Підвести підсумки за результатами виконаного завдання. Засвоєння питання передбачає вирішення запропонованих ситуаційних завдань.

Завдання: розподілити курсантів на 2 підгрупи. Кожна з підгруп отримує текст завдання та бланки процесуальних документів. Завдання виконуються письмово. Після виконання наданого завдання кожна підгрупа презентує результати роботи, у разі необхідності – проект складеного процесуального документу. Учасники інших підгруп мають змогу ставити питання та доповнювати відповіді. Складеними проектами процесуальних документів учасники підгруп обмінюються між собою для ознайомлення, надають відгуки або зауваження щодо змісту та порядку складання.

По закінченню заняття підводяться підсумки за результатами виконання завдань, учасники обмінюються думками.

Наприкінці практичного заняття викладач узагальнює проведену роботу, формулює висновки, визначає найбільш типові помилки.

1. Розгляд питань згідно плану заняття.

2. Вивчити **ситуаційне завдання № 21** та з урахуванням отриманих даних скласти обвинувальний акт, реєстр матеріалів досудового розслідування, цивільний позов, розписку підозрюваного про отримання копії обвинувального акту, розписку цивільного відповідача про отримання копії цивільного позову, довідку про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження (складаються за необхідністю).

3. Наприкінці заняття надати викладачу проекти оформлених документів:

- обвинувальний акт;
- реєстр матеріалів досудового розслідування;
- розписку підозрюваного про отримання копії обвинувального акту;
- розписку обвинуваченого про отримання копії цивільного позову.

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ № 21

Скласти обвинувальний акт від імені слідчого, після чого затвердити прокурором.

3. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI.
3. Кримінальний кодекс України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
5. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
6. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 2016 року № 6 ст.55: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
7. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

8. Про захист персональних даних: Закон України від 1 жовтня 2010 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 02.06.1992 № 2135-XII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
10. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
11. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр>.
12. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
14. Про Бюро економічної безпеки: Закон України від 28.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
15. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
16. Про безоплатну правову допомогу Закон України від 2 червня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
17. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
18. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення від 30.06.2020 №298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>
19. Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text>

20. Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 20.05.2020 № 405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>

21. Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7>.

22. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС України від 07.07.2017 №575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

23. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: затв. наказом МВС України від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>

24. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затверджена Наказом МВС від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>

25. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження: затверджений ПКМУ від 19.11.2012 р. №1104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10>

Основна:

1. Кримінальний процес: підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін.; за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2019. - 584 с.

2. Кримінальний процес України: підручник : затверджено МОН України / В.М. Тертишник. 7-ме вид., доповн. і переробл.- Київ: Правова єдність: Алерта, 2017. - 839 с.

3. Практикум з кримінального процесу України: навч. посіб. / О.В. Бишевець, В.О. Гринюк, Л.Г. Дунаєвська та ін.; за ред. М.А. Погорецького, Н.П. Сизої; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 2-ге вид., переробл. та допов. Київ: Правова єдність: Алерта, 2018. - 230 с.

4. Барсук В.М. Стратегія і тактика захисника в кримінальному процесі : практ. посіб. / В.М. Барсук, Я.П. Зейкан. - Київ: Освіта України, 2018. - 655 с.

5. Молдаван В.В. Слідчі (розшукові) дії: навч.-практ. посібник / В.В. Молдован, А.В. Молдован. - Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. -308 с.

6. Іваницький С.О. Зразки кримінальних процесуальних документів слідчого, прокурора, адвоката та судді (досудове провадження): наук.-практ. посіб. / С.О. Іваницький. - Київ: Центр учб. літ., 2019. - 207 с.

Додаткова:

1. Кримінальний процес: підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін.; за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2018. - 582 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні: станом на 15 берез. 2019 р. - Київ: Професіонал, 2019. - 1271 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: [станом на 15 квіт. 2018 р.] / В.М. Тертишник. Вид. 15-те, доповн. і переробл. - Київ: Правова єдність: Алерта, 2018. - 852 с.

4. Кримінальне судочинство. Процесуальні документи: практ. коментар та зразки : станом на 1 черв. 2018 р. / упоряд.: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов, О.С. Дніпров та ін. - Київ: Центр учб. літ., 2018. - 183 с.

5. Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві / упоряд.: Р.В. Вереша. 2-ге вид., допов. і переробл.- Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. - 288 с.

6. Беднарська В.М. Судове провадження в кримінальному процесі: навч. посіб. / В.М. Беднарська; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. - Сєвєродонецьк: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2019. - 168 с.

7. Право на життя в контексті кримінального провадження: практика Європейського суду з прав людини та законодавство України: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. А.В. Столітній; уклад.: А.В. Столітній, С.В. Шмаленя, Я.А. Соколова-Височина та ін. - Харків: Право, 2019. - 185 с.

8. Кузубова Т. О., Юхно О. О. Тимчасовий доступ до речей і документів: теоретичні і прикладні проблеми : монографія. За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. - Харків: Панов. 2019. - 348 с. (Серія «Бібліотека слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу»). – <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5743>.

9. Аленін Ю.П., Аркуша Л.І., Гловюк І.В., Волошина В.К., Малахова О.В., Торбас О.О. / за ред. В.К. Волошиної. Досудове розслідування: навчально-методичний посібник. 2020. 141 с.

10. Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства: навчальний посібник /І. В. Басиста, Р. І. Благута, Ю. А. Комісарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 432 с.

11. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. Посіб. / С.Є. Абламський, О.О. Юхно, Т.Г. Фоміна та ін.; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 207 с.

12. Дізнання в Національній поліції: навч. посіб. / кол. авт.: О. П. Бойко, Н. С. Бублик, В. В. Бурлака та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе; МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ; Голов. слідче упр. Нац. поліції України. Дніпро; Київ: ДДУВС: 7БЦ, 2022. 316 с.

13. Досудове розслідування: навч. посіб. / Р.І. Благута, А.-М.Ю. Ангеленюк, Ю.В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Ю.А. Комісарчук, А.Я. Хитри; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: ЛьВДУВС, 2019. 599 с.

14. Збірник бланків процесуальних документів для співробітників підрозділів дізнання Національної поліції України / [М. С. Цуцкірідзе, Р.М. Дударець, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: НАВС, 2021. 272 с.

15. Здійснення досудового розслідування слідчими Національної поліції: навч.-практ. посіб. / [авт колектив]. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Київ: «7БЦ». 2023. 512 с.

16. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків: ХНУВС, 2021. 300 с.

17. Кримінальний процес: підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. В.М. Федченко. 3-є вид., доп. і перероб. У 2-х ч. Ч. 1. Досудове провадження. Дніпро: ДДУВС, 2022. 544 с.

18. Кримінальний процес: підручник / [Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д.П. Письменний та ін.]; за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М.А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2021. 780 с.

19. Кримінальне провадження на підставі угод: навч.-навч. посіб. / О.В. Єні, Л.Б. Коваленко, Л.Ю. Крігер та ін.; за заг. ред. А.В. Столітнього. Вид. 3-тє, допов. та переробл. Київ: Норма права, 2020. 226 с.

20. Кримінальний процес України: досудове розслідування: навчальний посібник / О. О. Волобуєва, М. С. Городецька, Т. О. Лоскутов та ін.; за заг. ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2019. 122 с.

21. Макаров, М. А. Досудове розслідування та судове провадження щодо кримінальних проступків у питаннях і відповідях: навч. посіб. / М.А. Макаров, С.О. Заїка, О. В. Кубарєва; Нац. акад. внутр. справ. Київ: Центр учб. літ., 2022. 8 с.

22. Чернявський С. С. Зразки процесуальних документів та бланків у кримінальному провадженні (з коментарями та поясненнями). Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 350 с.

23. Абламський С.Є. Тимчасовий доступ до документів, які містять лікарську таємницю (кримінальний процесуальний аспект). Право і Безпека. 2020. № 1. С. 172–178. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/091b3d48-37c6-48fe-8fd2-1f95a910444f>.

24. Адвокат при здійсненні судового контролю в досудовому розслідуванні: навч.-практ компендіум / авт.-уклад.: І.В. Гловюк, Т.В. Лукашкіна, М.М. Стоянов, О.В. Малахова. Херсон: ВД «Гельветика», 2020. - 361 с.

25. Бучківська В.Л. Забезпечення невідкладного проведення судово-медичного обстеження особи як загальний обов'язок судді щодо захисту прав людини в аспекті статті 206 Кримінального процесуального кодексу України. Медичне право. 2020. № 1. С. 29–37.

26. Виконавче провадження: теорія та практика : монографія / [Р.Ф. Ханова, С. О. Кравцов, І. О. Ізарова та ін.] ; за заг. ред. Р. Ф. Ханової, С.О. Кравцова. Харків: Право, 2021. 672 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4410&download_id=1435.

27. Галась І.В. Тимчасове вилучення майна як захід забезпечення кримінального провадження : дис. ... канд юрид наук : 12.00.09. Київ, 2019. 193 с. URL: <http://dduvs.in.ua/naukova-diyalnist/spetsializovani-vcheni-radi/ogoloshennya-pro-zahist-disertatsij/galas/>.

28. Гарасимів О.І., Захарова О.В., Комісарчук Ю.А. Спеціальне досудове розслідування (In Absentia) у кримінальному процесі України. Juris Europensis Scientia. Науковий журнал. Випуск 5. 2022. С 39–43.

29. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального

кодексу України. Видання 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 травня 2022. 80 с. DOI: [https:// doi.org/10.32518/soc.legal-book-001](https://doi.org/10.32518/soc.legal-book-001).

30. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 3. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 25 серпня 2022. 78 с. URL: <https://www.academia.edu/86287571/>.

31. Денисенко, Г.В. Імунітет свідка у кримінальному провадженні (порівняльно-правова характеристика): монографія. Київ: Правова Єдність: Алерта, 2021. - 221 с.

32. Доказове право: підручник. Київ: Правова Єдність: Алерта, 2022. 447 с.

33. Досудове розслідування : навч.-метод. посіб. / [Ю. П. Алєнін, Л. І. Аркуша, І. В. Гловюк, В. К. Волошина, О. В. Малахова, О. О. Торбас] ; за ред. В. К. Волошиної. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2020. 141 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12565/2020%20%D0%94%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%A0%D0%9F.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

34. Дрозд В. Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Гельветика, 2018. 448 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6473/Pravove%20regulivannia%20dosudovoho%20rozsliduvannia_monohrafiia_Drozd_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

35. Дрозд В.Г., Пономаренко А.В., Абламський С.Є., Фоміна Т.Г. Забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи на стадії досудового

розслідування: монографія; Держ. наук.-досл. ін.-т.; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Херсон: Гельветика. 2019. 498 с.

36. Жмудінський В. П. Закриття кримінального провадження: актуальні питання. *Право і суспільство*. 2018. № 3. Ч. 2. С. 253–258. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/3_2018/part_2/43.pdf.

37. Засади вилучення майна під час проведення слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування [Текст] : навч. посіб. / С. М. Смоков, А.В. Холостенко, Д.В. Лісніченко; Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2020. 166 с.

38. Затримання особи. Гарантії недоторканності та безпеки. Нормативно-правові акти. Роз'яснення. Судова практика. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 330 с.

39. Здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень Національною поліцією України: актуальне законодавство, судова практика та інформаційні матеріали / уклад.: М. С. Цуцкірідзе, С. В. Гайду, Р. М. Дударець та ін. Київ: 7БЦ, 2021. 682 с.

40. Іванов М.С. Захист прав учасників кримінального провадження в Конституційному Суді України: монографія. Київ: Алерта, 2021. 264 с.

41. Кримінальний процес: навч. посіб. для підгот. до складання вступ. випробування в магістратуру у форматі ЗНО. Харків: Право, 2021. 218 с.

42. Кримчук С.Г. Теоретико-правові та прикладні основи здійснення повідомлення про підозру в кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 229 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17677/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf.

43. Мартовицька О.В., Абламський С.Є., Глобенко Г.І., Чича Р.П., Бурлака І.В. Ensuring protection of the rights aggrieved person in criminal proceedings through the prism of requirements of the international law acts. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 25, Special Issue 1, 2020 (2020) (SCOPUS).

44. Навроцька В. Взаємодія МКС та внутрішньодержавних правоохоронних органів щодо розслідування фактів збройної агресії РФ проти України. Knowledge, Education, Law, Management. № 2 (46), 2022. С. 268–276.

45. Навроцька В.В. Особливі порядки кримінального провадження: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 169 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4266/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B8%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%28%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%29.pdf>.

46. Настанови з накладення арешту на майно в кримінальному провадженні та передання його в управління уповноваженим органам: науково-методичні рекомендації / Цуцкірідзе М.С., Жоравович Д.О., Пчеліна О.В., Пронін Ф.Є., Романюк В.В. та ін. Х.: Харківський нац. ун-т внутр. справ, 7БЦ, 2022. 152 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8d2eea05-f2fd-4974-9ffc-f5a420fccbf2/content>.

47. Організаційно-правові засади діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: монографія / В. Г. Дрозд, А. В. Пономаренко, С. Є. Абламський, Л. В. Гаврилюк та ін.; Держ. наук.-досл. ін.-т. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 352 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6467/Orhanizatsiino%20pravovi%20zasady%20diialnosti%20slidchykh%20pidrozdiliv%20Natsionalnoi%20politsii%20Ukrainy_monohrafiia_2020.pdf?sequence=1.

48. Пам'ятка для курсантів закладів вищої освіти МВС України з документування злочинів, пов'язаних із збройною агресією РФ проти України: [практ. посіб.] / кол. авт.-уклад.: О. А. Моргунов, О. М. Музичук, В. В. Романюк

та ін.; упоряд.: В. О. Невядовський; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2023. 42 с.

49. Пчеліна О.В. Застосування практики Європейського суду з прав людини у вітчизняному кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1. С. 160–164. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.1.33>.

50. Пчеліна О.В. Право на інформацію в кримінальному провадженні у контексті міжнародно-правових стандартів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3. С. 266–271. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-3-266-271.

51. Пчеліна О., Фоміна Т. Особливості проведення огляду місця події під час досудового розслідування злочинів, пов'язаних зі збройною агресією проти України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 251–259. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-251-259.

52. Салманов О.В. Слідчі (розшукові) дії, що обмежують недоторканість житла чи іншого володіння особи: загальна характеристика та процесуальний порядок проведення : монографія / О. В. Салманов. Харків: Факт, 2021. 283 с.

53. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Незаконне позбавлення волі та катування / Пашковський М.І., Крапивін Є.О, Яворська В.В., та ін. Київ, 2023. 106 с.

54. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина: Пашковський М.І., Крапивін Є.О, Яворська В.В., та ін. Київ, 2023. 110 с.

55. Судові експертизи у кримінальному провадженні: посібник. Одеса: ВД «Гельветика», 2021. 151 с.

56. Теорія та практика кримінального процесуального доказування: навч. посіб. для підгот. до іспиту. Харків: Право, 2021. 254 с.

57. Ткачук, О.М. Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси: постатейний показчик правових позицій Верховного Суду – Великої Палати та

Касаційного кримінального суду (практика 2020 року). Харків: Право, 2021. 376 с.

58. Фоміна Т.Г., Пчеліна О.В. Особливості прийняття процесуальних рішень під час досудового розслідування резонансних злочинів сексуального характеру, вчинених щодо дітей. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 257–268. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.55>.

59. Ablamskyi, S. Ye., Romaniuk, V. V., Chycha, R. P., Ablamska, V. V. Temporary access to documents containing medical confidentiality (criminal procedural aspect). *Wiadomości Lekarskie*. 2020. tom LXXIII, nr 5. pp. 1032-1036 DOI: 10.36740/WLek202005136 (Scopus).

60. Oleksii Salmanov, Vladyslav Teremetskyi, Ihor Tataryn, Volodymyr Kovalenko, Mykola Yakovenko, Zhanna Udovenko. Phenomenon of Interference with Private Communication as the Category of Theory and Practice of Criminal Proceedings. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 24, Special Issue 1, 2021. pp.1-10. (Scopus).

61. Pchelina O., Sezonov V., Myrhorod-Karpova V., Zherobkina Ye. Administrative and legal mechanism of execution of decisions of the European Court of Human Rights as the basis of case law application in the judicial system of Ukraine. (2019) *Asia Life Sciences*, (2), pp. 117–134. (Scopus)

62. Yukhno A., Hlobenko H., Fomina T., Denysova A., Rudoi K. Problems of ensuring and implementing the rights of mentally disturbed people within criminal proceedings of Ukraine (2019) *Georgian Medical News*, (286), pp. 90-96 (Scopus).

Інформаційні ресурси вивчення дисципліни

1. Верховний Суд України. URL: <http://www.scourt.gov.ua>.
2. Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua> .

3. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua>
4. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua>
7. Офіційний веб-сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua>
8. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>
9. Офіційний веб портал судової влади в Україні. URL: <https://court.gov.ua>
10. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme>
11. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
12. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329
13. Практика ЄСПЛ. Український аспект. URL: <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl>
14. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. URL: <http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=2>
15. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
16. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <http://nlu.org.ua>
17. Юридична бібліотека (Україна). URL: <http://pravo.biz.ua>

18. Повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева). URL: <http://www.ebk.net.ua>
19. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець». URL: <http://www.pravoznavec.com.ua>
20. Бібліотека ДДУВС. URL: <https://dduvs.in.ua/biblioteka/>.
21. Бібліотека ДонДУВС. URL: <https://dnuvs.in.ua/viddily-ta-viddilennya/zagalna-biblioteka>.
22. Бібліотека ЛьвДУВС. URL: <https://www1.lvduvs.edu.ua/elektronnyi-kataloh>.
23. Бібліотека НАВС. URL: <https://dn.naiau.kiev.ua/mod/url/view.php?id=798&lang=en>.
24. Бібліотека ОДУВС. URL: <https://oduvs.edu.ua/zagalna-biblioteka/>.
25. Бібліотека ХНУВС. URL: <http://lib.univd.edu.ua>